

10.4.2024

Oikeusministeriö

Valtion virkamieseettisen neuvottelukunnan lausunto virkarikossäännösten uudistamista koskevista selvityksistä

Valtion virkamieseettinen neuvottelukunta pitää kannatettavana, että rikosoikeudellista virkavastuusäntelyä kehitetään siten, ettei perusteettomia henkilöryhmäkohtaisia eroja virkavastuun laajuuden osalta olisi eikä jatkossakaan syntyisi. Lainsäädännöllisten ratkaisujen tulisi olla eri henkilöryhmien osalta johdonmukaisia ja yhdenvertaisia.

Lisäksi neuvottelukunta esittää huomionaan, että virkavastuusäntelyä kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös virkamiesten oikeusturvanäkökohdat. Virkavastuuta koskevan sääntelyn tulisi olla riittävän yksiselitteistä, jotta sen perusteella jokainen pystyy arvioimaan sääntelyn kattamat henkilöryhmät ja minkä sisältöiseksi virkavastuu näiden henkilöryhmien osalta lainsäädännön perusteella muodostuu. Edelleen lainvalmistelutyössä on syytä huomioida valtion palveluksessa oleville oikeudenkäynneistä aiheutuvien kustannusten korvaamista valtion varoista koskevan lainsäädännön ajantasaisuuden arvioiminen ja mahdollinen kehittäminen virkavastuusäännösten rinnalla (kts. laki eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista, 269/1974).

Puheenjohtaja

Pekka Vihervuori

Sihteeri

Kati Orkola

Lausuntoa valmisteltaessa on toimitettu äänestys. Täydentävä lausunto ilmenee lausunnon liitteestä.

Liite

Täydentävä lausunto

Täydentävä lausunto

Neuvottelukunnan jäsen, neuvottelupäällikkö Anne Kiisken täydentävä lausunto valtion virkamieseettisen neuvottelukunnan antamaan lausuntoon:

Lausunnon kohteena oleva aineisto on erittäin laaja, minkä vuoksi minulla ei ole ollut mahdollisuutta tutustua siihen kokonaisuudessaan. Pidän kannatettavana, että rikosoikeudellista virkavastuusäntelyä selvitetään ja arvioidaan sen muutostarpeita. Asiaa tarkasteltaessa on perusteltua arvioida virkavastuusäntelyn sisältöä ja sen kohdentumista eri henkilöstöryhmiin. Perusteltua on arvioida mihin henkilöstöryhmiin, miksi, missä laajuudessa ja minkä sisältöisenä rikosoikeudellinen virkavastuu tulisi jatkossa ulottaa. Esityksessä tuodaan esiin, että teko, joka on rangaistava virkamiehen tekemänä, ei jatkossakaan välttämättä olisi sitä jatkossakaan julkisyhteisön työntekijän tekemänä. Tämä voi olla perusteltua ottaen huomioon erilaiset työtehtävät ja vastuut. Haasteellista tulisi olemaan, miten tämä laissa perustellaan siten, että se on kunkin yksittäisen työtehtävän, virkamiehen ja työntekijän ymmärrettävissä. Esityksen mukaan rikosoikeudellisen virkavastuun keskeiseksi aineelliseksi perusteeksi olisi rikoslaisissa julkisen vallan käytön sijaista julkisen tehtävän tai julkisen hallintotehtävän hoitaminen. Tämä olisi merkittävä laajennus, joten lainsäädännössä tulisi selkeyttää mitä julkisella tehtävällä ja hallintotehtävällä tosiasiaassa tarkoitetaan. Näiden käsitteiden merkitys eri tehtävien hoidon kannalta olisi vaikea ymmärtää. On tarkoin arvioitava, onko laajentaminen perusteltua ja tarkoituksenmukaista.

Lisäksi esitän huomiona, että virkavastuusäntelyä kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös virkamiesten oikeusturvanäkökohdat. Virkavastuuta koskevan sääntelyn tulisi olla riittävän yksiselitteistä, jotta sen perusteella jokainen pystyy arvioimaan sääntelyn kattamat henkilöryhmät ja minkä sisältöiseksi virkavastuu näiden henkilöryhmien osalta lainsäädännön perusteella muodostuu. Muutostarpeita arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että virkavastuun laajentaminen huomattavasti nykyistä laajempaan henkilö- ja tehtäväpiiriin voi lisätä myös aiheettomien/perusteettomien syytösten määrää, mikä voi aiheuttaa kohtuutonta painetta ja huolta julkisen organisaation palveluksessa olevaan henkilöstöön. Laajennus voi myös vähentää halukkuutta hakeutua julkisen organisaation palvelukseen, kun tiedossa on, että myös kiusaamistarkoituksessa tehdyt perusteettomat syytökset ovat mahdollisia, vaikka viranhaltijan/työntekijän tavoitteena on toimia lain mukaisesti. Edelleen lainvalmistelutyössä on perusteltua arvioida valtion palveluksessa oleville oikeudenkäynneistä aiheutuvien kustannusten korvaamista valtion varoista koskevan lainsäädännön mahdollisia kehittämistarpeita.